

Протекторат (лат. protector — покровитель) — форма залежності однієї держави від іншої або суспільства від якоїсь особи, коли основні питання суспільно-політичного життя регулює протектор. [2]

Протекторат часто має прямі міжнародні відносини тільки з протектором, інші держави повинні мати відносини з ним тільки через протектора. Аналогічним чином, протекторат рідко здійснює військові дії власноруч, а спирається на протектора для його оборони. Це відрізняється від анексії тим, що захисник не має формальної влади для управління внутрішніми справами протекторату. [2]

Німецька імперія використовувала термін «Schutzgebiet», буквально протекторат, для всіх своїх колоній, поки вони не були втрачені під час Першої світової війни, незалежно від фактичного рівня державного контролю.

- Німецька Нова Гвінея
- Німецьке Самоа
- Німецька Східна Африка
- Тоголенд
- Німецька Південно-Західна Африка
- Німецька Західна Африка

Крім цих колоніальних, в Європі Нацистською Німеччиною створений Протекторат Богемії і Моравії (1939–1945) - етнічно-чеський протекторат, який Третій Рейх встановив у центральних частинах Богемії, Моравії і Сілезії (Чеська Сілезія) на теренах сьогоденної Чехії. [2]

Бельгія. Під час Східно-Африканської кампанії Першої світової війни, північно-західна частина Німецької Східної Африки — Руанда-Урунді, була захоплена бельгійськими та конголезькими військами в 1916 році і перебувала під їх окупацією до кінця війни у 1918. У рамках Версальського договору більша частина Німецької Східної Африки була передана під британський контроль, але Руанда-Урунді, у два рази більше за Бельгію, але тільки близько 2% від розміру Конго, була затверджена як бельгійський протекторат по мандату Ліги Націй у 1924 році, а потім знову як підопічна територія Організації Об'єднаних Націй. Території була надана незалежність в 1962 році як окремим країнам Руанда і Бурунді, в результаті чого Бельгійська колоніальна імперія прийшла до кінця. [2]

Одним з французьких протекторатів є Саар (протекторат 1947-1956), не колоніальний або добросусідський, але як колишня частина Німеччини, яка на референдумі повернутися до неї, по суті надано мандатом Ліги Націй. [2]

Список використаних джерел:

1. Міщук В.В. Витоки дослідження форми територіального устрою держави: методологічний аспект // Часопис Хмельницького університету управління та права: Університетські наукові записки. -2010.
2. Горобець В.М. Протекторат // К. :Наук. Думка, 2012.
3. Волинка К.Г. Теорія держави і права // Навчальний посібник // К.: МАУП, 2003.
4. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія // К.: Українська енциклопедія, 1998.

Доцент кафедри цивільного права і
процесу НАВС к.ю.н., доцент

Шаповал Леся Іванівна

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТ ОСНОВНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Системне реформування та демократичні перетворення, що спрямовані на формування України як демократичної, соціальної, правової держави, її поступове входження в європейський та світовий правовий простір викликають значний інтерес до проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина.

Важливою умовою вирішення завдань, пов'язаних із втіленням у життя конституційного

положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України), є створення дієвого механізму захисту основних прав та свобод людини і громадянина.

Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [1, с.106]. Такими повноваженнями наразі наділена Національна поліція України в рамках застосування поліцейських заходів. Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень. Слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. Поліцейські заходи використовують у публічному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у окремих сферах публічної діяльності, а механізм правового регулювання застосування поліцейських заходів встановлює підстави й порядок застосування відповідних превентивних або примусових заходів. Порядок застосування превентивних та примусових заходів здебільшого регулюють норми адміністративного права, що включають норми законодавства або адміністративно-правові норми актів виконавчих органів. До видів поліцейських заходів можна віднести: превентивні поліцейські заходи, поліцейські заходи примусу та заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що закріплені статтею 260 Кодексу про адміністративні правопорушення. Наприклад, в ст.31 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) закріплено такі превентивні поліцейські заходи до яких відносяться: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу та інші [2]. Стаття 42 Закону закріплює, що поліція під час виконання повноважень, уповноважена застосовувати такі заходи примусу: фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї [2]. Наприклад, в ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення сформульовано, що з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, допускається адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія та інші [3].

Варто зазначити, що в основі поваги прав людини лежать основи конституціоналізму, тобто влада діє на підставі закону і в межах закону, а також правової, соціальної і демократичної держави, які забезпечують втілення поваги гідності і захисту прав кожного члена суспільства. Оскільки поліцейські заходи можуть застосовуватись як до законослухняних громадян та і до правопорушників, обмеження особистої свободи за умови помилки у правозастосуванні, може мати місце. Слід відмітити, що встановлення обмежень прав і свобод людей, що можливі при застосуванні поліцейських заходів, повинно бути пропорційним цінностям правової держави, що захищається як Основним законом, так і іншими законами держави. Такі обмеження повинні враховувати необхідний баланс інтересів особистості, суспільства і держави. У зв'язку з цим, зміцнення законності в діяльності поліцейських вимагає забезпечення, перш за все послідовної відомчої нормотворчості, адже процедурна форма правозастосування регламентується як законами, так і підзаконними актами [1, с.109]. При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини стають правилом, формально визначеним, обов'язковим для всіх, гарантованим відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту [4, с. 177].

Також, для забезпечення і захисту основних прав і свобод громадян працівниками поліції, варто більше уваги приділяти підвищенню рівня взаємодії та співпраці поліції і громадськості.

На нашу думку, основною причиною виникнення проблем забезпечення прав і свобод людини та громадянина є неефективне налагодження комунікацій або неналежне розуміння поставлених завдань. У деяких випадках до цього призводить небажання співпрацювати для налагодження порозуміння. Підвищення рівня «прозорості» та підзвітності громадянському суспільству, створення громадських рад, налагодження співпраці з громадськими та міжнародними організаціями виявили неготовність керівників підрозділів активно і всебічно співпрацювати з громадськістю. Головною причиною є нерозуміння керівництвом суті громадського контролю за діями органів влади та важливості співпраці з правозахисною спільнотою. Піддається критиці й діяльність працівників поліції у зв'язку з корупційними зловживаннями при наданні адміністративних послуг. Не розв'язана повною мірою на законодавчому рівні проблема зняття та зберігання біометричних даних громадян, кваліфікованого розгляду звернень громадян [5].

Таким чином, зниження рівня корупції, підвищення рівня довіри населення, налагодження співпраці, удосконалення надання адміністративних послуг, підвищення рівня професійних навичок та підготовки працівників створять умови для покращення роботи поліцейських. Отже, ефективна та належна діяльність поліції має визначальне значення захисту прав і свобод громадян для суспільного розвитку й формування сучасної правової держави, забезпечення та реалізації її соціального призначення щодо гарантування реальності прав і свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел:

1. Комзюк М.А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України: зб. Матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – 248 с. – С.106-112.
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Голос України від 06.08.2015 — № 141-142.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 01 вересня 2015 року: Офіц. Текст. – К.: Алерта, 2015. – 262 с.
4. Чернуха К.С. Забезпечення прав громадян при застосуванні поліцейських заходів працівниками Національної поліції: Збірник матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів: Національна поліція України: проблеми становлення та перспективи розвитку (м. Харків, 10 грудня 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – С.175-177.
5. Гусаров С. Діяльність органів внутрішніх справ України із забезпечення прав і свобод людини та громадянина / С. Гусаров // Віче. – 2013. – №4. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3525/>

Науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, здобувач кафедри теорії держави і права

Шевченко Олена Станіславівна

ГРОМАДЯНСЬКА КУЛЬТУРА У РОЗВИТКУ ІДЕОЛОГІЇ СОЛІДАРІЗМУ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ

Держава і суспільство спроможні ефективно вирішувати основні завдання формування солідарного суспільства лише за умови відповідної громадянської культури.

Проблеми громадянської культури розглядались вченими у працях, зокрема, П. Сергієнка, І. Беха, Б. Безсонова, К. Магомедова, К. Гаджієва, С. Грицяя, Ю. Завалевського, А. Кудіна, А. Кочеткова, Ю. Резника, О. Сухомлинської та багатьох інших.

У соціологічному словнику термінів і понять [1] громадянська культура розглядається як сукупність духовних, моральних якостей, ціннісних орієнтацій та світоглядно-психологічних характеристик особистості.